

Архів України

ОРГАН ГОЛОВНОГО АРХІВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ РАДІ МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

№ 3 (143) 1977

ТРАВЕНЬ—ЧЕРВЕНЬ

Виходить раз на два місяці

ЗМІСТ

До 60-річчя Великого Жовтня

- В. І. Стрельський.** Деякі питання методології критичного опрацювання джерел 3
А. М. Аксьонов, Н. С. Безпрозванна, Т. А. Сатова. Показчик документів державних архівів республіки про підготовку і проведення Великої Жовтневої соціалістичної революції на Україні та захист її завоювань (лютий 1917 р.—грудень 1920 р.) 7
П. В. Замковий, В. С. Шандра. Документи ЦДІА УРСР про підготовку Жовтня на Україні 16

ДОКУМЕНТИ

- В. М. Волковинський, Л. Ф. Крупіна** (Запоріжжя). Енерговелетень Радянської країни (До 50-річчя від початку будівництва Дніпрогесу ім. В. І. Леніна) 24

ОБМІН ДОСВІДОМ

- Н. А. Федорова** (Харків). Робота Харківського міськдержархіву щодо поліпшення умов зберігання та використання документів 34
С. М. Мельник (Чернігів). Використання документів Чернігівського облдержархіву 37

ДІЛОВОДСТВО

- О. М. Родіонов.** Застосування електронно-обчислювальної техніки для контролю за виконанням документів 40
А. Б. Ірин. Праця секретаря в установі 45

МЕТОДИЧЕСКИЙ
КАБИНЕТ
ИНС. № 1780

Учб 4205165

ОГЛЯД ДЖЕРЕЛ

В. Г. Сарбей. Листи і спогади В. Д. Бонч-Бруевича про І. Я. Франка	52
В. П. Онипченко (Черкаси). Документи Центрального державного архіву Жовтневої революції і соціалістичного будівництва УРСР про участь жінок Донбасу в соціалістичному будівництві в роки другої п'ятирічки	56
В. В. Грабовецький (Івано-Франківськ). Архівні джерела до вивчення історії Гуцульщини доби феодалізму	60
Ю. П. Коновалов (Одеса). Документи з історії Чорноморсько-Азовського торгового флоту періоду промислового капіталізму (60-ті—середина 90-х рр. XX ст.)	67

НОВІ НАДХОДЖЕННЯ

С. М. Скарбовійчук. Центральний державний архів кінофотофонодокументів УРСР	71
Н. М. Яковенко. Центральний державний історичний архів УРСР	75

КРИТИКА ТА БІБЛІОГРАФІЯ

Є. П. Шаталіна. Посібник з джерелознавства історії СРСР радянського періоду	76
О. Г. Лойко (Вінниця), В. І. Полохало. Історіографія Великого Жовтня на Україні	78

У ВСЕСОЮЗНОМУ НАУКОВО-ДОСЛІДНОМУ ІНСТИТУТІ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА І АРХІВНОЇ СПРАВИ

К. М. Газалова (Москва). Засідання Вченої ради ВНДІДАС, присвячене його десятиріччю	80
--	----

ХРОНІКА ТА ІНФОРМАЦІЯ

А. В. Кентій, А. Є. Філіпович. У Колегії Головного архівного управління при Раді Міністрів УРСР	85
Г. В. Срібняк (Суми). Виставка документів Сумського облдержархіву, присвячена ювілею Великого Жовтня	86
М. В. Делеган (Мукачеве Закарпатської області). Нарада працівників архівних установ Закарпатської області	86
І. С. Бездітний (Миколаїв). Нагороди переможцям змагання	87
М. Г. Вавричин (Львів), П. В. Ткаченко (Запоріжжя), О. А. Зубко (Суми), В. І. Савчук (Миколаїв), Л. А. Майстрюк (Вінниця), Є. І. Зайцева (Суми). Навчання архівістів	87
М. Р. Литвин (Івано-Франківськ). Діяльність студентського гуртка при Івано-Франківському облдержархіві	91
Т. В. Кобелева (Суми), П. В. Ткаченко (Запоріжжя). Громадські огляди міських і районних державних архівів	92
Відзначення кращих громадських розповсюджувачів і пропагандистів «Архівів України»	93

Редакційна колегія:

О. Г. МІТЮКОВ (головний редактор), **Н. Ф. ВРАДІЙ**, **Л. З. ГІСЦОВА**, **В. О. ЗАМЛИНСЬКИЙ**, **О. М. КОВАЛЕНКО**, **В. В. КУЗЬМЕНКО**, **В. П. ЛУКІН** (заст. головного редактора), **М. О. МІСЕРМАН**, **Б. Д. НЕНЕНКО**, **Г. В. ПОРТНОВ**, **М. Г. САВЧЕНКО**, **І. С. СЛАБЕЄВ**, **В. М. СОЛОНИНКО** (відповідальний секретар), **В. І. СТРЕЛЬСЬКИЙ**.

Адреса редакції: 252601, Київ-110, МСП, Солом'янська, 24.
Телефон редакції: 77-11-24.

© Головне архівне управління при Раді Міністрів УРСР, 1977 р.

БФ 29411. Підписано до друку 13.VI 1977 р. Формат паперу 70×108¹/₁₆. Друк. фіз. арк. 6. Умовн. друк. арк. 9,6. Обл.-вид. арк. 9,8. Тираж 19100. Зам. К-73. Ціна 30 коп.

Друкарня видавництва «Київська правда», Київ, вул. Леніна, 19.

«АРХИВЫ УКРАИНЫ» № 3 (на українском языке). Научно-информационный бюллетень Главного архивного управления при Совете Министров УССР. Адрес редакции: 252601, Киев-110, ГСП, Соломенская, 24. Телефон 77-11-24. Типография издательства «Київська правда», Киев, ул. Ленина, 19. Печ. листов 6. Усл. печ. листов 9,6. Уч.-изд. листов 9,8. Тираж 19100. Зак. К-73. Цена 30 коп.

На другий день після наради відбулося чергове заняття в справі підвищення ділової кваліфікації працівників міських і районних державних архівів і госпрозрахун-

кових груп. На ньому було заслухано 4 доповіді і проведено практичні заняття.

М. В. ДЕЛЕГАН

НАГОРОДИ ПЕРЕМОЖЦЯМ ЗМАГАННЯ

За підсумками соціалістичного змагання перше місце серед державних архівів Миколаївської області присуджено Казанківському райдержархіву, який нагороджено перехідним Вимпелом, Почесною грамотою і занесено до Книги пошани архівного відділу. Баштанський райдержархів завоював друге місце, третє—Доманівський райдержархів. Обидва колективи нагороджено Почесними грамотами. До книги пошани архівного відділу занесено шість відомчих архівів; двадцять три працівники відомчих архівів нагороджені Почесною грамотою архівного відділу. Почесні нагороди всім переможцям змагання вручено в урочистій обстановці.

Тепер зусилля архівістів Миколаївщини спрямовані на те, щоб соціалістичні зобо-

в'язання на 1977 р. виконати до 60-річчя Великого Жовтня. Значна робота здійснюється, зокрема, в справі використання документів для наукових, народногосподарських, культурно-освітніх та агітаційно-пропагандистських цілей. У облдержархіві завершено роботу над збірником документів і матеріалів «Дружбою сильні» — про історію дружніх зв'язків трудящих Миколаївщини з народами братніх союзних республік (1917—1975 рр.). На честь знаменного ювілею — 60-річчя Великого Жовтня архівісти Миколаївщини здійснять ряд заходів, спрямованих на успішне втілення у життя великих накреслень десятої п'ятирічки.

І. С. БЕЗДІТНИЙ

НАВЧАННЯ АРХІВІСТІВ

3 березня 1977 р. в ЦДІА УРСР у м. Львові відбулося заняття науково-теоретичного семінару з архівознавства та інших спеціальних історичних дисциплін, в роботі якого взяли участь співробітники львівських державних архівів, Інституту суспільних наук АН УРСР, вузів, наукових бібліотек, музеїв міста, краєзнавці. З доповіддю про документальні матеріали соціологічних досліджень та їх роль у вивченні сучасних соціальних процесів і формуванні науково-матеріалістичного світогляду трудящих виступив науковий співробітник Інституту суспільних наук АН УРСР В. О. Голяк. Він докладно зупинився на історії розвитку соціології, як науки на Україні.

«Нові джерела до історії вітчизняної філософської думки XVII—XVIII ст.» — тема повідомлення старшого наукового співробітника Інституту суспільних наук АН УРСР, кандидата філософських наук М. В. Кашуби. Важливим джерелом до історії філософської думки українського, російського та білоруського народів XVII—XVIII ст., відзначила промовець, є рукописні курси філософії Києво-Могилянської та Московської слов'яно-греко-латинської академії. Вони зберігаються у відді-

лах рукописів Державної бібліотеки ім. В. І. Леніна в Москві, Державної публічної бібліотеки ім. М. Є. Салтикова-Щедріна в Ленінграді, Центральної наукової бібліотеки АН УРСР у Києві, у бібліотеці Державного історичного музею СРСР, Центральному державному архіві давніх актів у Москві. Грунтовне вивчення цих пам'яток, яке розпочалося на Україні в 50-х рр. XX ст., дає можливість спростувати думку буржуазної літератури про виключно містичний, теологічний характер вітчизняної філософії XVI—XVIII ст. Рукописні й друковані пам'ятки містять цікавий матеріал для висвітлення історії розвитку філософської думки трьох братніх східнослов'янських народів, свідчать про взаємовпливи і взаємозв'язки філософських культур цих народів, про спільність прогресивних тенденцій у їх розвитку.

Повідомлення старшого наукового співробітника ЦДІА УРСР у м. Львові, кандидата філологічних наук У. Є. Єдлінської присвячене історичним пам'яткам з циклу фондів судово-адміністративних установ, зокрема актам Люблінського коронного трибуналу. Вона дослідила історію цієї установи та історію документів, які виникли в процесі її діяльності за 1590—1764 ро-

На другий день після наради відбулося чергове заняття в справі підвищення ділової кваліфікації працівників міських і районних державних архівів і госпрозрахун-

кових груп. На ньому було заслухано 4 доповіді і проведено практичні заняття.

М. В. ДЕЛЕГАН

НАГОРОДИ ПЕРЕМОЖЦЯМ ЗМАГАННЯ

За підсумками соціалістичного змагання перше місце серед державних архівів Миколаївської області присуджено Казанківському райдержархіву, який нагороджено перехідним Вимпелом, Почесною грамотою і занесено до Книги пошани архівного відділу. Баштанський райдержархів завоював друге місце, третє—Доманівський райдержархів. Обидва колективи нагороджено Почесними грамотами. До книги пошани архівного відділу занесено шість відомчих архівів; двадцять три працівники відомчих архівів нагороджені Почесною грамотою архівного відділу. Почесні нагороди всім переможцям змагання вручено в урочистій обстановці.

Тепер зусилля архівістів Миколаївщини спрямовані на те, щоб соціалістичні зобо-

в'язання на 1977 р. виконати до 60-річчя Великого Жовтня. Значна робота здійснюється, зокрема, в справі використання документів для наукових, народногосподарських, культурно-освітніх та агітаційно-пропагандистських цілей. У облдержархіві завершено роботу над збірником документів і матеріалів «Дружбою сильні» про історію дружніх зв'язків трудящих Миколаївщини з народами братніх союзних республік (1917—1975 рр.). На честь знаменного ювілею—60-річчя Великого Жовтня архівісти Миколаївщини здійснять ряд заходів, спрямованих на успішне втілення у життя великих накреслень десятої п'ятирічки.

І. С. БЕЗДІТНИЙ

НАВЧАННЯ АРХІВІСТІВ

З березня 1977 р. в ЦДІА УРСР у м. Львові відбулося заняття науково-теоретичного семінару з архівознавства та інших спеціальних історичних дисциплін, в роботі якого взяли участь співробітники львівських державних архівів, Інституту суспільних наук АН УРСР, вузів, наукових бібліотек, музеїв міста, краєзнавці. З доповіддю про документальні матеріали соціологічних досліджень та їх роль у вивченні сучасних соціальних процесів і формуванні науково-матеріалістичного світогляду трудящих виступив науковий співробітник Інституту суспільних наук АН УРСР В. О. Голяк. Він докладно зупинився на історії розвитку соціології, як науки на Україні.

«Нові джерела до історії вітчизняної філософської думки XVII—XVIII ст.»—тема повідомлення старшого наукового співробітника Інституту суспільних наук АН УРСР, кандидата філософських наук М. В. Кашуби. Важливим джерелом до історії філософської думки українського, російського та білоруського народів XVII—XVIII ст., відзначила промовець, є рукописні курси філософії Києво-Могилянської та Московської слов'яно-греко-латинської академії. Вони зберігаються у відді-

лах рукописів Державної бібліотеки ім. В. І. Леніна в Москві, Державної публічної бібліотеки ім. М. Є. Салтикова-Щедріна в Ленінграді, Центральної наукової бібліотеки АН УРСР у Києві, у бібліотеці Державного історичного музею СРСР, Центральному державному архіві давніх актів у Москві. Грунтовне вивчення цих пам'яток, яке розпочалося на Україні в 50-х рр. XX ст., дає можливість спростувати думку буржуазної літератури про виключно містичний, теологічний характер вітчизняної філософії XVI—XVIII ст. Рукописні й друковані пам'ятки містять цікавий матеріал для висвітлення історії розвитку філософської думки трьох братніх східнослов'янських народів, свідчать про взаємовпливи і взаємозв'язки філософських культур цих народів, про спільність прогресивних тенденцій у їх розвитку.

Повідомлення старшого наукового співробітника ЦДІА УРСР у м. Львові, кандидата філологічних наук У. Є. Єдлінської присвячене історичним пам'яткам з циклу фондів судово-адміністративних установ, зокрема актам Люблінського коронного трибуналу. Вона дослідила історію цієї установи та історію документів, які виникли в процесі її діяльності за 1590—1764 ро-

хівних установ Української РСР у 1976 р. та завдання на 1977 р.» На нараді-семінарі в урочистій обстановці переможцеві соціалістичного змагання завідуючій Недригайлівським районним державним архівом А. В. Неліній від імені Головархіву СРСР та ЦК профспілки працівників державних установ було вручено загальносоюзний знак «Переможець соціалістичного змагання 1976 року». Учасники наради-семінару зобов'язалися завершити виконання зав-

дань другого року десятої п'ятирічки до 60-ї річниці Великого Жовтня.

Для учасників семінару було організовано екскурсію на Сумський фарфоровий завод. Велике враження на архівістів справили заводський музей, в якому експонується продукція, випущена підприємством за дванадцять років свого існування, та нові зразки посуду.

О. А. ЗУБКО

12 квітня 1977 р. в Миколаївському облдержархіві проведено семінар з головами експертних комісій відділів і управлінь облвиконкому. Учасники семінару заслухали доповідь про виконання рішень облвиконкому від 28 жовтня 1975 р. «Про затвердження Інструкції по діловодству у відділах і управліннях облвиконкому і виконавчих комітетах Рад депутатів трудящих» і від 20 жовтня 1975 р. «Про усунення недоліків у веденні архівної справи в області».

Директор Миколаївського облдержархіву Ш. С. Людкевський розповів учасникам семінару про основні принципи проведення експертизи наукової і практичної цінності документів в установах, а старший інспектор архівного відділу облвиконкому О. І. Орлова — про заходи щодо поліпшення роботи відомчих архівів, стану обліку, умов зберігання документів та їх використання для народногосподарських цілей.

24 травня 1977 р. проведено семінар-практикум з працівниками, що відповідають за архіви обласних установ і організацій. Були заслухані доповіді про практичні рекомендації щодо методики науково-технічного опрацювання документів установ при передачі їх на державне зберігання.

Під час семінару були показані зразки картонних коробок, запропоновані установам для зберігання документів, представлені описи, номенклатури справ. Архівісти відповіли на запитання про фондування, оформлення описів, складання науково-довідкового апарату.

Б. І. САВЧУК

3 червня 1977 р. Вінницький облдержархів спільно з архівним відділом облвиконкому провів науково-теоретичний семінар на тему: «Облік — один з найважливіших засобів забезпечення збереження документів». Із доповіддю з розглядуваної теми виступила старший науковий співробітник облдержархіву, відповідальна за облік Б. М. Шрайфер, яка докладно висвітлила історіографію обліку, його значення в забезпеченні зберігання документів, організації обліку, методики заповнення облікової документації. В доповіді йшлося також про велику роботу, проведеною облдержархівом щодо звірки облікової документації з Центральним і Республіканським фондowymi каталогами, про завдання, які стоять перед працівниками архіву в справі поліпшення стану обліку та його вдосконалення.

У повідомленні старшого методиста

облдержархіву Л. А. Майстрюк «Опис як первинний обліковий документ» розкриті питання побудови і вимоги, яких необхідно дотримуватися при складанні опису, значення його як важливої складової частини науково-довідкового апарату. Про перевірку наявності документів — одного з важливих заходів у забезпеченні їх збереження та зв'язку перевірки з обліком — розповіла старший охоронець фондів Г. М. Тарнавська. Вона наголосила, що основні завдання, які стоять перед облдержархівом, полягають у своєчасному завершенні перевірки наявності, тісному зв'язку її з обліком документів. Про облік документів, перевірку їх наявності та методику ведення основних облікових документів в міськрайдержархівах розповіла старший інспектор архівного відділу облвиконкому Ф. А. Винокурова.

Л. А. МАЙСТРЮК

3 червня 1977 р. Сумський обласний державний архів провів семінар з відповідальними за ведення діловодства та архівів у відділах і управліннях облвикон-

кому. Секретар облвиконкому П. Ф. Карпенко, який відкрив семінар, відмітив важливе значення, яке тепер надається питанням діловодства та архівній справі. У